

Tunnistetiedot poistettu

Käännös

C-91/20 – 1

Asia C-91/20

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

24.2.2020

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Bundesverwaltungsgericht (liittovaltion ylin hallintotuomioistuin,
Saksa)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

18.12.2019

Kantaja ja Revision-menettelyn valittaja:

LW

Vastaja ja Revision-menettelyn vastapuoli:

Saksan liittotasavalta

Jäljennös

Bundesverwaltungsgericht

VÄLIPÄÄTÖS

[--]

VG5K511/18.A

annettu

18.12.2019

[--]

Hallintoriita-asiassa

alaikäinen lapsi LW

FI

laillisina edustajinaan hänen vanhempansa,

[– –]

kantaja ja Revision-menettelyn valittaja,

[– –] [alkup. s. 2]

vastaan

Saksan liittotasavalta

[– –]

vastaaja ja Revision-menettelyn vastapuoli,

Bundesverwaltungsgerichtin (liittovaltion ylin hallintotuomioistuin, Saksa) ensimmäinen jaosto on

18.12.2019 pidetyssä istunnossa esitetyn huomioon ottaen

[– –]

päättänyt seuraavaa:

Asian käsittelyä lykätään.

Euroopan unionin tuomioistuimelle esitetään SEUT 267 artiklan nojalla seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

1. Onko direktiivin 2011/95/EU 3 artiklaa tulkittava siten, että se on esteenä jäsenvaltion säännökselle, jonka mukaan pakolaisaseman saaneen henkilön alaikäiselle naimattomalle lapselle on myönnettävä kyseisestä henkilöstä johdettu pakolaisasema (nk. perheenjäsenen pakolaissuoja) silloinkin, kun lapsella on myös – toiselta vanhemmalta saatu – sellaisen toisen maan kansalaisuus, joka ei ole sama kuin pakolaisen alkuperämaa ja jonka suojaan lapsi voi turvautua?
2. Onko direktiivin 2011/95/EU 23 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että rajoitus, jonka mukaan perheenjäsenillä on oikeus tämän direktiivin 24–35 artiklassa tarkoitettuihin etuuksiin vain, jos tämä on mahdollista perheenjäsenen henkilökohtainen oikeudellinen asema huomioon ottaen, esteenä sille, että ensimmäisessä kysymyksessä kuvatuissa

olosuhteissa alaikäiselle lapselle myönnetään pakolaiseksi tunnustetusta henkilöstä johdettu pakolaisasema? [alkup. s. 3]

3. Onko ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen annettavan vastauksen kannalta merkitystä sillä, onko lapsen ja hänen vanhempiansa mahdollista ja kohtuullista asettua maahan, jonka kansalainen lapsi ja hänen äitinsä ovat ja jonka suojaan he voivat turvautua ja joka ei ole sama kuin pakolaisen (isä) alkuperämaa, vai riittääkö, että perheen yhtenäisyys voidaan säilyttää liittovaltion alueella oleskeluoikeudesta annettujen säännösten perusteella?

Perustelut:

I

- 1 Pääasian kantaja on syntynyt [– –] vuonna 2017 Saksan alueella, ja hän vaatii pakolaisaseman tunnustamista perheenjäsenenä. Hänellä on joka tapauksessa Tunisian kansalaisuus. Pääasiaa käsittelevä tuomioistuin ei ole selvittänyt, onko hänellä myös Syyrian kansalaisuus.
- 2 Kantajan Libyassa syntynyt äiti on Tunisian kansalainen. Äiti ilmoitti turvapaikkahakemuksessaan, että hänen vakinainen asuinpaikkansa oli Libyassa siihen saakka, kunnes hän poistui maasta. Hänen turvapaikkahakemuksensa hylättiin. Kantajan isä kertoo olevansa Syyrian kansalainen ja kuuluvansa arabi- ja muslimiyhteisöön. Hänelle myönnettiin pakolaisasema lokakuussa 2015.
- 3 Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (liittotasavallan siirtolais- ja pakolaisvirasto, jäljempänä Bundesamt) hylkäsi 15.9.2017 tekemällään päätöksellä kantajan turvapaikkahakemuksen ilmeisen perusteettomana.
- 4 Verwaltungsgericht Cottbus (Cottbusin hallintotuomioistuin) kumosi 17.1.2019 antamallaan valituksenalaisella tuomiolla 15.9.2017 tehdyn päätöksen siltä osin kuin kantajan pakolaisaseman tunnustamista koskeva hakemus oli hylätty ilmeisen perusteettomana eikä pelkästään perusteettomana mutta hylkäsi kanteen muilta osin. Se totesi, että kantaja ei täytä pakolaisaseman saamisen edellytyksiä, koska hänellä ei ole perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi Tunisiassa, ”joka on hänen kotimaansa – [alkup. s. 4] tai ainakin toinen kotimaansa”. Pakolaisten kansainvälisen suojelun toissijaisuusperiaatteen mukaan hänen olisi vedottava kansalaisuusvaltionsa Tunisian suojeluun, mikäli hänellä on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi Syyriassa. Se totesi lisäksi, ettei hänellä ole myöskään oikeutta saada syyrialaisen isänsä Saksassa saaman pakolaissuojan perusteella perheenjäsenen pakolaissuojaa AsylG:n 26 §:n 5 momentin ensimmäisen virkkeen nojalla, luettuna yhdessä toisen momentin kanssa. Olisi nimittäin vastoin ensisijaista unionin oikeutta ja erityisesti siinä niin ikään sovellettavaa toissijaisuusperiaatetta, joka on turvapaikkaoikeuden ja kansainvälisen pakolaisoikeuden yleinen periaate, ulottaa kansainvälinen suojele koskemaan henkilöitä, jotka – kantajan tavoin – jo henkilökohtaisessa asemassaan

sellaisen toisen valtion kansalaisina, joka voi tarjota suojelua, eivät – näin ollen ensinäkemältä – tarvitse suojaa.

- 5 Kantaja perustelee Revision-valitustaan sillä, että hän on Tunisian kansalainen. Alaikäisille lapsille, joiden vanhemmat ovat eri maiden kansalaisia, olisi myönnettävä AsylG:n 26 §:n 2 momentin nojalla, luettuna yhdessä 5 momentin kanssa, perheenjäsenen pakolaisasema silloinkin, kun vain toiselle vanhemmalle on myönnetty pakolaisasema. Kantajan mukaan pakolaisten kansainvälisen suojelun toissijaisuusperiaate ei ole tälle esteenä. Kantaja toteaa, että direktiivin 2011/95/3 artiklan mukaan tapauksissa, joissa perheenjäsenelle myönnetään kansainvälistä suojelua, jäsenvaltiot voivat säätää tällaisen suojelun ulottamisesta koskemaan muita kyseisen perheen jäseniä, kunhan nämä eivät kuulu direktiivin 2011/95/EU 12 artiklassa säädetyn jonkin poissulkemisperusteen soveltamisalaan ja heidän tilanteellaan on perheen yhtenäisyyden säilyttämistarpeen vuoksi yhteys kansainvälisen suojelun logiikkaan. Lainsäädännön yhteydessä on otettava erityisesti huomioon alaikäisten suojelu ja lapsen etu. Tämä käy ilmi myös YK:n lasten oikeuksien yleissopimuksen 3, 9, 18 ja 22 artiklasta ja sen johdanto-osasta sekä asiaa koskevasta 16.11.2017 hyväksytyistä lapsen oikeuksien komitean yhteisestä yleiskommentista.
- 6 Vastaaja puolustaa valituksenalaista tuomiota. **[alkup. s. 5]**

II

- 7 Asian käsittelyä on lykättävä. Euroopan unionin tuomioistuimelle (jäljempänä unionin tuomioistuin) on esitettävä päätösosassa muotoillut kysymykset SEUT 267 artiklan nojalla. Nämä kysymykset koskevat vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle 13.12.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU (EUVL 2011, L 337, s. 9 [– –]) (jäljempänä direktiivi 2011/95/EU) 3 artiklan ja 23 artiklan 2 kohdan tulkintaa.
- 8 1. Saksan oikeudessa oikeudellinen arviointi perustuu turvapaikkalakiin (Asylgesetz, jäljempänä AsylG), sellaisena kuin se on julkaistu 2.9.2008 (BGBl. I s. 1798) ja sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna 20.11.2019 annetun lain (BGBl. I s. 1626) 48 §:llä. AsylG:n 77 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen jälkimmäisen osan mukaan AsylG:ssä tarkoitetuissa riita-asioissa tuomioistuin ottaa huomioon tosiasiallisen ja oikeudellisen tilanteen sillä hetkellä, kun viimeisin suullinen käsittely pidettiin.
- 9 Tämän perusteella riita-asian kannalta merkityksellisiä ovat seuraavat kansallisen oikeuden säännökset:

AsylG:n 3 §

(1) Ulkomaalainen on pakolaisten oikeusasemaa koskevassa 28.7.1951 tehdyssä yleissopimuksessa tarkoitettu pakolainen, jos

hän

1. sen vuoksi, että hänellä on perusteltua aiheita pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, poliittisten mielipiteiden tai tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen vuoksi,

2. oleskelee sen maan (alkuperämaa) ulkopuolella, a) jonka kansalainen hän on, ja hän on kykenemätön tai tällaisen pelon johdosta haluton turvautumaan sanotun maan suojaan

(--)

AsylG:n 26 §

(--)

(2) Turvapaikkahakemuksensa jättämishetkellä turvapaikkaan oikeutetun henkilön alaikäisellä, naimattomalla lapsella on hakemuksesta oikeus turvapaikkaan, jos [alkup. s. 6] ulkomaalaisen turvapaikkaoikeuden myöntämiseen ei voida hakea muutosta eikä tätä myöntämistä voida kumota tai peruuttaa.

(--)

(5) Kansainväliseen suojeluun oikeutetun henkilön edellä 1–3 kohdassa tarkoitettuihin perheenjäseniin sovelletaan vastaavasti 1–4 momenttia. Turvapaikkaoikeuden sijaan sovelletaan pakolaisasemaa tai toissijaista suojeluasemaa. (--)

(--)

- 10 2. Ennakkoratkaisukysymyksillä on merkitystä asian ratkaisemisen kannalta, ja niihin tarvitaan selvennystä unionin tuomioistuimelta.
- 11 2.1 Ennakkoratkaisukysymykset ovat merkityksellisiä kantajan esittämän pakolaisaseman myöntämistä koskevan vaatimuksen ratkaisemiseksi.
- 12 a) Kantajalla ei ole itsenäistä oikeutta saada pakolaisasemaa (AsylG:n 3 §:n 4 momentti).
- 13 Pakolaisasemaa ei voida myöntää henkilöille, joilla on kaksi tai useampia kansalaisuuksia, jos he voivat saada suojelua jostakin kansalaisuusmaastaan. Tämä perustuu 28.7.1951 tehdyn pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen (jäljempänä Geneven yleissopimus), sellaisena kuin se on täydennettynä 31.1.1967 tehdyllä New Yorkin pöytäkirjalla [– –], 1 artiklan A kohdan 2 alakohdan toiseen alakohtaan, jossa ilmaistaan pakolaisten kansainvälisen suojelun toissijaisuusperiaate. Sen mukaan henkilön, joka ilman pätevää, perusteltuun pelkoon pohjautuvaa syytä ei ole vedonnut jonkin kansalaisuusmaansa suojelukseen, ei katsota olevan vailla kansalaisuusmaansa suojaa. Myös henkilöiden, jotka ovat vain yhden maan kansalaisia mutta joilla on perusteltua aiheita pelätä joutuvansa vainotuksi jossain toisessa maassa (esimerkiksi entisessä pysyvässä asuinmaassaan), on turvaututtava yleisesti kansalaisuusmaansa antamaan suojaan (Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdan 2 alakohdan ensimmäinen alakohta). Myös direktiivin 2011/95/EU 2

artiklan d ja n alakohtaa sekä AsylG:n 3 §:n 1 momenttia on tulkittava vastaavasti. Ainoastaan henkilö, joka ei saa suojelua, koska hän ei saa tehokasta suojelua [alkup. s. 7] direktiivin 2011/95/EU 2 artiklan n alakohdassa tarkoitettua alkuperämaassa, on direktiivin 2011/95/EU 2 artiklan d alakohdassa tarkoitettu pakolainen [– –]. Näiden periaatteiden nojalla kantajalle ei voida myöntää pakolaisasemaa sillä perusteella että hänellä olisi perusteltu aihe pelätä joutuvansa vainotuksi. Kantaja voi nimittäin saada tehokasta suojelua kansalaisuusmaassaan Tunisian tasavallassa. Asiassa ei ole käynyt ilmi, että Tunisian tasavalta ei olisi valmis eikä kykenisi antamaan kantajalle tarvittavaa suojaa vainolta ja palauttamiselta Syyriaan, joka on hänen pakolaiseksi tunnustetun isänsä alkuperämaa, tai kolmanteen maahan (ketjupalauttaminen).

- 14 b) Alaikäinen kantaja täyttää kuitenkin AsylG:n 26 §:n 5 momentin ensimmäisessä ja toisessa virkkeessä, luettuna yhdessä 2 momentin kanssa, asetetut edellytykset, jotka koskevat pakolaisaseman myöntämistä pakolaiseksi tunnustetun vanhemman alaikäisille naimattomille lapsille. Kantajan – isän antamien tietojen mukaan – syyrialaiselle isälle on myönnetty pakolaisasema. AsylG:n 26 §:n 2 momenttia, luettuna yhdessä 5 momentin ensimmäisen ja toisen virkkeen kanssa, sovelletaan myös pakolaisaseman saaneen henkilön Saksan alueella syntyneisiin lapsiin. Edellytyksenä ei ole, että lapsen ja vanhemman välinen suhde on ollut olemassa jo siinä valtiossa, jossa pakolaista vainotaan. Jollei unionin oikeudesta muuta johdu, kansallista oikeutta on tulkittava siten, että perheenjäsenelle on myönnettävä pakolaisuoja silloinkin, kun perheenjäsenellä on (myös) sellaisen maan kansalaisuus, jossa vainoa ei esiinny.
- 15 2.2 Ennakkoratkaisukysymyksiin tarvitaan unionin tuomioistuimen selvennystä.
- 16 a) Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellään, onko direktiivin 2011/95/EU 3 artiklaa tulkittava pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa siten, että se on esteenä AsylG:n 26 §:n 2 momentissa, luettuna yhdessä 5 momentin ensimmäisen ja toisen virkkeen kanssa, säädetylle järjestelmälle, jonka mukaan kansallisten viranomaisten on myönnettävä pakolaiseksi tunnustetun henkilön alaikäiselle naimattomalle lapselle kyseisestä henkilöstä johdettu pakolaisasema silloinkin, kun lapsella ja hänen toisella vanhemmallaan on sellaisen toisen [alkup. s. 8] maan kansalaisuus, joka ei ole sama kuin pakolaiseksi tunnustetun henkilön alkuperämaa ja jonka suojaan he voivat turvautua?
- 17 Direktiivin 2011/95/EU 3 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää suotuisampia säännöksiä sen määrittämiseksi, kuka määritellään pakolaiseksi, kunhan nämä säännökset ovat yhteensopivia kyseisen direktiivin kanssa.
- 18 aa) Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on täsmennetty, että suotuisampi säännös on yhteensopiva direktiivin 2011/95/EU kanssa, jos se ei vaaranna tämän direktiivin systematiikkaa tai päämääriä. Direktiivin kanssa yhteensopimattomia ovat kansalliset normit, joiden mukaan pakolaisasema myönnetään kolmansien maiden kansalaisille tai kansalaisuudettomille henkilöille, jotka ovat tilanteissa,

joilla ei ole mitään yhteyttä kansainvälisen suojelun logiikkaan (tuomio 18.12.2014, M'Bodj, C-542/13 [ECLI:EU:C:2014:2452], 44 kohta). Direktiivin 2011/95/EU 12 artiklassa säädetyillä perusteilla suljetaan pois tilanteet, joissa ei ole tällaista yhteyttä kansainvälisen suojelun logiikkaan. Näin ollen direktiivin 2011/95/EU 3 artiklaan sisältyvä varaus on esteenä esimerkiksi kansallisille säännöksille, joiden nojalla pakolaisasema myönnetään henkilöille, joille se on jätetty myöntämättä direktiivin 2011/95/EU 12 artiklan 2 kohdan perusteella (tuomio 9.11.2010, B ja D, C-57/09 ja C-101/09 [ECLI:EU:C:2010:661], 115 kohta). Jos pakolaiseksi tunnustetun henkilön perheenjäsenet eivät kuulu minkään direktiivin 2011/95/EU 12 artiklassa säädetyin poissulkemisperusteen soveltamisalaan ja heidän tilanteellaan on perheen yhtenäisyyden säilyttämistarpeen vuoksi yhteys kansainvälisen suojelun logiikkaan, jäsenvaltio voi direktiivin 2011/95/EU 3 artiklan nojalla ulottaa tätä suojelua koskemaan muita kyseisen perheen jäseniä (tuomio 4.10.2018, Ahmedbekova ja Ahmedbekov, C-652/16 [ECLI:EU:C:2018:801], 74 kohta).

- 19 AsylG:n 26 §:ssä säädetyllä kansainvälisen suojelun ulottamisella koskemaan kansainväliseen suojeluun oikeutetun henkilön lähiomaisia riippumatta siitä, täyttävätkö nämä myös henkilökohtaisesti suojeluperusteet, on kansallisessa oikeudessa kaksi tehtävää. Yhtäältä se liittyy siihen, että taistelussa oppositiovoimia vastaan suvaitsemattomat valtiot, jotka eivät saa kiinni poliittista vastustajaansa, ovat kokemusten perusteella taipuvaisia [alkup. s. 9] ottamaan kohteekseen vainotulle erityisen läheisiä henkilöitä saavuttaakseen tavalla tai toisella tavoitteensa, joka on eriävien mielipiteiden tukahduttaminen. Direktiivin 2011/95/EU johdanto-osan 36 perustelukappaleessa korostetaan tätä yhteyttä. Suojeluaseman jo saaneen henkilön, jonka oikeuksiin muiden perheenjäsenien oikeudet perustuvat, alkuperämaan kannalta merkitystä ei tältä osin yleensä ole sillä, onko toisella perheenjäsenellä jonkin sellaisen toisen valtion kansalaisuus, jossa kyseinen henkilö on turvassa vainolta. Toisaalta direktiivin 2011/95/EU 23 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu suojelu perheenjäsenille, joille henkilökohtaisesti ei voida myöntää tällaista suojelua, pannaan täytäntöön AsylG:n 26 §:llä tavalla, joka on ”ylimitoitettu” unionin oikeuden vaatimuksiin nähden. Kansallinen lainsäätäjä ei varmista tällaisille henkilöille direktiivin 2011/95/EU 24–25 artiklassa mainittuja etuuksia erityissäännöksillä. Perheen yhtenäisyyden säilyttämiseksi se varmistaa tämän siten, että se myöntää kansainväliseen suojeluun oikeutetun henkilön suojeluaseman myös muille perheenjäsenille – lukuun ottamatta henkilöitä, jotka täyttävät direktiivin 2011/95/EU 12 artiklan 2 kohdassa säädetyt henkilökohtaiset poissulkemisperusteet (AsylG:n 26 §:n 4 momentti) – riippumatta siitä, täyttävätkö he itse suojeluperusteet. Kun otetaan huomioon nämä kaksi tehtävää, pakolaisaseman automaattinen myöntäminen kansallisen oikeuden nojalla sellaisen henkilön perheenjäsenille, jolle tämä asema on myönnetty direktiivin 2011/95 nojalla, on kuitenkin yleensä yhteydessä kansainvälisen suojelun logiikkaan (tuomio 4.10.2018, C-652/16, 72 kohta).
- 20 bb) Unionin tuomioistuimen on näin ollen tarpeen selventää unionin oikeuden kannalta sitä, onko direktiivin 2011/95/EU systematiikan ja päämäärien mukaista myöntää perheenjäsenen pakolaisasema myös sellaisille pakolaiseksi tunnustetun

henkilön perheenjäsenille, jotka ovat sellaisen kolmannen maan kansalaisia, joka ei ole sama kuin pakolaisen alkuperämaa ja jonka suojeluun he voivat turvautua, vai onko tämä ristiriidassa heidän henkilökohtaisen oikeudellisen asemansa kanssa. [alkup. s. 10]

- 21 (1) Direktiivin vastaisuuteen voivat viitata direktiivin 2011/95/EU ja Geneven yleissopimuksen erilaiset järjestelmät, jotka kummatkin ilmentävät pakolaisten kansainvälisen suojelun toissijaisuusperiaatetta. Direktiivin 2011/95/EU johdanto-osan neljännestä perustelukappaleesta ilmenee, että Geneven yleissopimus, sellaisena kuin se on täydennettynä 31.1.1967 tehdyllä New Yorkin pöytäkirjalla, on pakolaisten suojelua koskevan kansainvälisen oikeudellisen järjestelmän kulmakivi. Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdan 2 alakohdan ensimmäisen alakohdan mukaan yleissopimuksessa pakolaisella tarkoitetaan henkilöä, joka ennen 1.1.1951 sattuneiden tapausten vuoksi ja jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi, oleskelee kansalaisuusmaansa ulkopuolella ja on kykenemätön tai tällaisen pelon johdosta haluton turvautumaan sanotun maan suojaan. Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdan 2 alakohdan toisen alakohdan ensimmäisen virkkeen mukaan siinä tapauksessa, että henkilöllä on useamman kuin yhden maan kansalaisuus, käsitteellä ”kansalaisuusmaa” tarkoitetaan jokaista maata, jonka kansalainen hän on. Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdan 2 alakohdan toisen alakohdan toisen virkkeen mukaan sellaisen henkilön, joka ilman pätevää, perusteltuun pelkoon pohjautuvaa syytä ei ole vedonnut jonkin kansalaisuusmaansa suojelukseseen, ei katsota olevan vailla kansalaisuusmaansa suojaa. Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdan 2 alakohdassa ilmaistaan pakolaisten kansainvälisen suojelun toissijaisuusperiaate.
- 22 Tämä periaate on tuotu esiin direktiivin 2011/95/EU johdanto-osan perustelukappaleissa. Direktiivin 2011/95/EU johdanto-osan 12 perustelukappaleen mukaan direktiivin päätavoitteena on muun muassa varmistaa se, että jäsenvaltioissa sovelletaan yhteisiä perusteita kansainvälistä suojelua todella tarvitsevien henkilöiden yksilöimiseen. Direktiivin 2011/95/EU johdanto-osan 15 perustelukappaleen mukaan direktiiviä ei sovelleta sellaisiin kolmansien maiden kansalaisiin, joiden annetaan jäädä jäsenvaltioiden alueelle myötätunnosta tai yksilöllisistä inhimillisistä syistä eikä kansainvälisen suojelun tarpeen perusteella (ks. tältä osin myös tuomio 18.12.2014, C-542/13, 46 kohta).
- 23 Kansainvälisen suojelun toissijaisuusperiaate tuodaan esiin aineellisoikeudellisesti myös direktiivin 2011/95/EU 2 artiklan d alakohdassa. Tämä [alkup. s. 11] koskee myös direktiivin 2011/95/EU [11] artiklan 1 kohdan c alakohtaa. Lakkaamislausekkeesta ilmenee selvästi, että henkilö, joka saa oman maansa suojelua, ei tarvitse kansainvälistä suojelua (UNHCR:n käsikirja pakolaisaseman määrittämisen menettelyistä ja perusteista pakolaisten oikeusasemaa koskevan vuoden 1951 yleissopimuksen ja vuonna 1967 tehdyn lisäpöytäkirjan mukaisesti, joulukuu 2011 <saksankielinen versio 2013>, 129 kohta). Lisäksi direktiivin 2011/95/EU 23 artiklan 2 kohdan viimeistä lausetta voidaan osittain pitää pakolaisten kansainvälisen suojelun toissijaisuusperiaatteen aineellisoikeudellisena ilmentymänä. Henkilökohtainen oikeudellinen asema

(”personal legal status”/”statut juridique personnel”) liittyy siihen, että kyseisellä henkilöllä on n muu tai toinen kansalaisuus ([- -] näin on todennut myös Belgian ulkomaalaisasioita käsittelevä neuvosto (Conseil du Contentieux des Etrangers) , jonka näkemyksen mukaan direktiivin 2011/95/EU 23 artiklassa jäsenvaltioita muistutetaan välttämättömyydestä ottaa huomioon perheenjäsenen henkilökohtainen oikeudellinen asema ”(esim. muu kansalaisuus)” lainaus: European Asylum Support Office, Richterliche Analyse: Voraussetzungen für die Zuerkennung internationalen Schutzes (Richtlinie 2011/95/EU), 2018, s. 109 ja 110, 640 kohta). Yhdistyneiden Kansakuntien pakolaisasiain päävaltuutettu viittaa perheenjäsenen henkilökohtaisen oikeudellisen aseman huomioon ottamiseen julkaisun ”Käsikirja pakolaisaseman määrittämisen menettelyistä ja perusteista pakolaisten oikeusasemaa koskevan vuoden 1951 yleissopimuksen ja vuonna 1967 tehdyn lisäpöytäkirjan mukaisesti” 184 kohdassa. Kyseinen julkaisu ei ole kansainvälisen oikeuden kannalta sitova mutta direktiivin 2011/95/EU johdanto-osan 22 perustelukappaleen mukaisesti se tulisi ottaa huomioon suunta-viivoina oikeuden yhdenmukaisen soveltamisen varmistamiseksi. Siinä todetaan Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdan 2 alakohdan toisen alakohdan toisen virkkeen osalta seuraavaa:

”Jos perheenpää täyttää määritelmässä esitetyt perusteet, hänen perheenjäsenilleen myönnetään lähtökohtaisesti pakolaisasema perheen yhtenäisyyden periaatteen mukaisesti. Perheenjäsenelle ei luonnollisestikaan pidä tunnustaa muodollista pakolaisasemaa, jos tämä on ristiriidassa hänen henkilökohtaisen oikeusasemansa kanssa; pakolaisperheen jäsenellä voi nimittäin tilanteesta riippuen olla sellaisen maan kansalaisuus, josta hän on saanut turvapaikan, tai jonkin toisen maan, jolta hän voi saada suojelua, kansalaisuus. Tällaisessa [alkup. s. 12] tilanteessa ei olisi välttämätöntä myöntää hänelle pakolaisasemaa.”

(Samansuuntaisesti myös UNHCR:n pysyvä komitea, Questions relatives à la protection de la famille, Dok. EC/49/SC/CRP.14, 4.6.1999, 9 kohta, <https://www.unhcr.org/fr/excom/standcom/4b30a6i8e/questions-relatives-protection-famille.html>).

- 24 Direktiivin 2011/95/EU 4 artiklan 3 kohdan e alakohdan mukaan kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen arviointi on suoritettava tapauskohtaisesti ottaen huomioon, voidaanko hakijan kohtuudella olettaa turvautuvan sellaisen toisen maan suojaan, jonka kansalaisuuteen hänellä on oikeus. Säännöksellä saatetaan toisaalla säännellyt aineelliset edellytykset osaksi viranomaisten arviointia, joka koskee Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdan 2 alakohta huomioon ottaen erityisesti tarvetta tutkia, onko henkilöllä useita kansalaisuuksia [- -].

- 25 Pakolaisten kansainvälisen suojelun toissijaisuusperiaate tuodaan esiin menettelyllisestä näkökulmasta muun muassa direktiivin 2013/32/EU 33 artiklan 2 kohdan b alakohdassa ja 35 artiklan ensimmäisen kohdan b alakohdassa.
- 26 Näistä seikoista voisi seurata, että on direktiivin vastaista, jos kansallisessa oikeudessa pakolaisasema ulotetaan automaattisesti koskemaan perheenjäsentä, joka on sellaisen muun maan kansalainen, joka on eri kuin pakolaisen alkuperämaa ja jonka suojaan hän voi turvautua. Tästä seuraisi, että perheen yhtenäisyyttä ei voitaisi säilyttää direktiivin 2011/95/EU 23 artiklan 2 kohtaan perustuvia oikeuksia noudattaen myöntämällä – kuten kansallisessa oikeudessa säädetään – direktiiviin 2011/95/EU perustuva asema vaan myöntämällä oleskeluoikeudessa vahvistettujen perheenyhdistämistä koskevien edellytysten mukainen oleskelulupa. **[alkup. s. 13]**
- 27 (2) Toisaalta se, että kyse on johdannaisesta pakolaisasemasta, joka ei nimenomaisesti edellytä, että perheenjäsen täyttää pakolaisasemaa koskevat kriteerit henkilökohtaisesti (direktiivin 2011/95/EU 2 artiklan d kohta), tukee pakolaissuojan ulottamista koskemaan kantajaa, vaikka hän on Tunisian kansalainen. Jos direktiivi ei ole esteenä sille, että perheenjäsenille myönnetään tällainen johdannainen pakolaisasema silloinkin, kun todetaan, ettei heillä ole perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuiksi, on vaikea ymmärtää, miksi oikeus saada (johdannainen) pakolaisasema suljetaan pois sen perusteella, että on olemassa muu suojelua myöntävä alkuperämaa kuin pakolaisen alkuperämaa. Mahdollisuus turvautua alkuperämaan suojaan ei nimittäin ole mikään – pakolaisen määritelmästä erillinen – poissulkemisperuste. On siten mahdollista, että suojan ulottamisella koskemaan perheenjäsentä on myös tässä tapauksessa jo perheyhteyden säilyttämistarpeen vuoksi riittävä yhteys – pakolaiselle myönnetyn – kansainvälisen suojelun logiikkaan. Unionin tuomioistuin ei antanut tuomiossa Ahmedbekova (ks. tuomio 4.10.2018, C-652/16, 73) merkitystä sille, voidaanko perheen yhtenäisyys taata pakolaisen turvapaikkamaassa myös perheenjäsenelle myönnettävällä oleskeluluvalla (ks. tuomio 4.10.2018 – C-652/16 – 73 kohta).
- 28 b) On myös selvennettävä, mikä merkitys on annettava direktiivin 2011/95/EU 23 artiklan 2 kohdassa säädetylle varaumalle, joka koskee perheenjäsenen henkilökohtaisen oikeudellisen aseman huomioon ottamista. Henkilökohtaisen oikeudellisen aseman huomioon ottamista koskeva varauksellinen peruste perustuu tarkistukseen, jota Euroopan parlamentin on ehdottanut Euroopan komission ehdotukseen, joka johti myöhemmin direktiiviin 2004/83/EY. Ilmaisua ”paitsi jos tämä asema ei sovi yhteen heidän olemassa olevan asemansa kanssa” on selvennetty aikanaan siten, että joillakin perheenjäsenillä saattaa kuitenkin olla perustellusti erilainen oikeudellinen asema, joka ei ole yhteensopiva kansainvälistä suojelua koskevan aseman kanssa (kansalaisvapauksien ja -oikeuksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnan mietintö 8.10.2002 (KOM(2001)510 – C5-0573/2001 – 2001/0207(CNS), s. 17, tarkistus 22). **[alkup. s. 14]**

- 29 UNHCR tulkitsee varaumaa siten, että on olosuhteita, joissa johdannaista oikeudellista asemaa koskevaa periaatetta ei pitäisi noudattaa, tarkemmin sanottuna silloin, kun perheenjäsenet haluavat itse hakea turvapaikkaa tai kun johdannaisen oikeudellisen aseman myöntäminen olisi ristiriidassa heidän henkilökohtaisen oikeudellisen asemansa kanssa, esimerkiksi jos he ovat vastaanottajamaan kansalaisia tai jos he voivat vedota kansalaisuutensa perusteella suotuisampaan oikeussääntöön (Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisasiain valtuutetun toimiston (UNHCR) huomautukset kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelyä pakolaisiksi tai muuta kansainvälistä suojelua tarvitseviksi henkilöiksi koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä myönnetyn suojelun sisällöstä 29.4.2004 annetusta neuvoston direktiivistä 2004/83/EY (EUVL L 304, 30.9.2004, s. 12), s. 33, 23 artiklan 1 ja 2 kohta).
- 30 Oikeuskirjallisuudessa on omaksuttu se näkemys, että varauksella koskee ainoastaan vastaanottavan jäsenvaltion tai jonkin muun Euroopan unionin jäsenvaltion kansalaisia tai niissä laillisesti pitkään oleskelleita kolmansien maiden [– –] kansalaisia. Tämä ei kuitenkaan ilmene riittävän selvästi direktiivin 2011/95/EU 23 artiklan 2 kohdasta. Siksi on tiedusteltava, suljetaanko direktiivin 2011/95/EU 23 artiklan 2 kohdassa säädettyllä varauksella perheenjäsenet, jotka ovat sellaisen kolmannen maan, joka ei ole sama kuin pakolaisen alkuperämaa ja jonka suojaa he voivat saada, kansalaisia, direktiivin 2011/95/EU 24–25 artiklassa tarkoitettujen etuuksien ulkopuolelle, ja merkitseekö se näin ollen, että perheen yhtenäisyyden säilyttämiseen sovelletaan todellisuudessa ulkomaalaislainsäädäntöä.
- 31 c) Lopuksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuimen pyytää selventämään, missä määrin ensimmäiseen ja toiseen ennakkoratkaisukysymykseen annettavan vastauksen kannalta merkitystä on sillä, onko alaikäisen naimattoman lapsen ja hänen vanhempiensa mahdollista ja kohtuullista – toisen vanhemman pakolaisasema ja käsiteltävän asian tosiseikat huomioon ottaen – asettua asumaan maahan [alkup. s. 15], jonka kansalaisia lapsi ja toinen vanhemmista ovat ja jonka suojaan he voivat turvautua ja joka ei ole sama kuin toisen pakolaiseksi tunnustetun vanhemman alkuperämaa. Tällöin on otettava huomioon se, että Saksan oikeuden mukaan perheen yhtenäisyys vastaanottavassa jäsenvaltiossa voidaan lähtökohtaisesti säilyttää myös perheenyhdistämisestä koskevien oleskeluoikeuden säännösten perusteella, mutta tältä osin ei kuitenkaan ole olemassa ehdotonta oikeutta, joka kattaisi kaikki ajateltavissa olevat tilanteet.
- 32 Pakolaisen olisi ehdotonta asettua asumaan maahan, jonka kansalaisia hänen perheenjäsenensä ovat, esimerkiksi jos häneltä on jo eväty pääsy tähän maahan. Se olisi joka tapauksessa kohtuutonta, jos hän joutuisi pelkäämään, että hänet poistetaan maahan, jossa hän joutuu vainotuksi, tai jos hän olisi vaarassa joutua poistetuksi kolmanteen maahan (ketjupalauttaminen) (palautuskielto). Nyt käsiteltävässä asiassa kohtuullisuusvaatimus voi jäädä täyttymättä jo siksi, että yhdessä jäsenvaltiossa tunnustetun pakolaisen olisi – pelkän oleskeluoikeuden lisäksi – voitava saada välittömästi kaikki pakolaisasemaan liittyvät oikeudet;

tämä on mahdollista ilman eri toimenpiteitä vain siinä valtiossa, jossa hänelle on myönnetty pakolaisasema (ks. myös määräys 13.11.2019, Hamed ja Omar, C-540/17 ja C-541/17, [ECLI:EU:C:2019:964], 40 kohta). Ei ole myöskään selvennetty, onko tältä osin otettava huomioon myös muut henkilökohtaiset olosuhteet, joiden perusteella pakolaisen, naimattoman alaikäisen lapsen tai toisen vanhemman oleskelua voidaan pitää mahdottomana tai kohtuuttomana tosiasiallisten olosuhteiden vuoksi. Tällaisen seikan huomioon ottaminen voisi olla ristiriidassa suhteellisuusperiaatteen kanssa.

[–]

TYÖASIAKIRJA